

Saksbehandler: Margrethe Løgavlen
Telefon:
Kommuneadvokaten

Antall medlemmer i kommunestyret og formannskap - Folkevalgte organer og organisering 2027 - 2031

Utvalg	Møtedato	Saksnummer
Organisasjonsutvalg		
Formannskap		
Kommunestyret		

Kommunedirektørens innstilling

1. Med hjemmel i kommuneloven § 5-5 fjerde ledd, settes antall medlemmer i kommunestyret i Færder kommune til 27, jf. andre ledd, litra c).
2. Med hjemmel i kommuneloven § 5-6 første ledd, settes antall medlemmer i formannskapet i Færder kommune til 9.
3. I samsvar med kommuneloven § 5-5 fjerde ledd, gjelder endringen fra neste valgperiode, 2027.

Det vises til de vurderinger og den begrunnelse som fremkommer i saksfremstillingen.

Innkomne forslag:

Kortversjon

Kommunelovens formål er å fremme det kommunale selvstyret og å legge nødvendige rammer for det. Norge er inndelt i kommuner og fylkeskommuner med egen folkevalgt ledelse, hvor både den enkelte kommune og fylkeskommune er egne rettssubjekt som skal legge til rette for og bidra til, aktivt lokalt selvstyre innenfor rammen av norsk lov.

Kommunen er en politisk styrt organisasjon, hvor kommunestyret er kommunens øverste myndighet. Kommunedirektøren har et helhetlig ansvar som øverste administrative leder, og ansvar for at kommunen utvikler organisasjonen og tjenestene til beste for innbyggerne i samsvar med politiske vedtak og budsjett vedtatt av kommunestyret. Kommunen har et helhetlig samfunnsansvar og fire grunnleggende oppgaver:

- å være demokratisk aktør
- å yte offentlige tjenester
- å drive samfunnsutvikling
- å utøve myndighet

Skatt og rammetilskudd er kommunesektorens viktigste inntektskilde, og utgjør ca. 70% av de samlede inntektene. Store deler av kommunesektoren, inkludert Færder kommune, har i dag utfordrende og krevende økonomi og arbeider med omstilling og effektiviseringstiltak. Vurdering av kommunens politiske organisering er naturlig del av dette arbeidet. I Færder kommune sitt formannskapeseminar, avholdt april 2026, ble antall medlemmer i Kommunestyret og Formannskap løftet som en mulighet for innsparing i omstillingsplanen Færder 2030.

I NOU 2016: 4 Ny kommunelov, går det frem at kommunene i størst mulig grad bør bestemme selv hvor mange kommunestyremedlemmer de vil ha i sin kommune. På den annen side er det viktig av hensyn til et fungerende lokaldemokrati og representativitet, at det sikres et minste antall medlemmer. Etter kommuneloven § 5-5 skal derav kommunestyret i Færder ha minst 27 medlemmer (over 10 000 innbyggere men under 50 000 innbyggere). Det skal være oddetall.

Hvis kommunestyret vil endre medlemstallet, må det vedtas innen utgangen av desember 2026 for at endringen skal få virkning for valgperioden 2027 - 2031, jf. kommuneloven § 5-5 tredje og fjerde ledd. I perioden 2023-2027 har kommunestyret i Færder 39 medlemmer.

Kommunedirektøren anbefaler at antall medlemmer av kommunestyret for valgperioden 2027 - 2031 vedtas i henhold til kommunelovens minstekrav, jf. § 5-5 andre ledd, litra c) med 27 medlemmer. Kommunedirektøren anbefaler at antall medlemmer til formannskapet vedtas med 9, jf. kommuneloven § 5-6 første ledd.

Innledning

Kommunelovens formål er å fremme det kommunale selvstyret og å legge nødvendige rammer for det. Loven legger til rette for det lokale selvstyret og et sterkt og representativt lokaldemokrati med aktiv innbyggerdeltakelse. Loven skal videre legge til rette for at kommuner kan yte tjenester og drive samfunnsutvikling til beste for innbyggerne, samt legge til rette for kommunenes utøvelse av offentlig myndighet. Videre skal loven bidra til at kommuner er effektive, tillitsskapende og bærekraftige.

I NOU 2016: 4 Ny kommunelov, går det fram at kommunene i størst mulig grad bør bestemme selv hvor mange kommunestyremedlemmer de vil ha i sin kommune. På den annen side er det viktig av hensyn til et fungerende lokaldemokrati og representativitet at det sikres et minste antall medlemmer. Etter kommuneloven § 5-5 skal kommunestyret i Færder ha minst 27 medlemmer (over 10 000 innbyggere men under 50 000 innbyggere). Det skal være oddetall.

Hvis kommunestyret vil endre medlemstallet, må det vedtas innen utgangen av desember 2026 for at endringen skal få virkning for valgperioden 2027 - 2031, jf. kommuneloven § 5-5 tredje og fjerde ledd. I perioden 2023-2027 har kommunestyret i Færder 39 medlemmer.

Færder kommunes økonomi er preget av krevende utfordringer med økning i utgifter og svakere skatteinngang, det pågår et aktivt omstillingsarbeid. Kommunen har hatt et merforbruk de siste tre årene, og arbeider med en omstillingsplan for å sikre økonomisk balanse og en bærekraftig økonomi. Det er høye forventninger fra innbyggere, besøkende, frivillige lag og organisasjoner, og næringsliv. Forventningene til kommunale tjenester er høyere enn de økonomiske rammene kommunene har.

Færder 2030 er Færder kommunes helhetlige omstillingsplan for å sikre en bærekraftig økonomi og et tjenestetilbud som er tilpasset fremtidens behov. Den vedtatte målsettingen er å oppnå et netto driftsresultat på 1,75% innen 2030. Kommunen møter samtidig krevende demografiske endringer, med færre barn og unge, færre yrkesaktive og flere eldre. Gjennom omstillingsplanen skal kommunen få bedre kontroll på økonomien, tilpasse tjenestene til inntekstgrunnlaget og samtidig videreføre viktige satsinger. Planen legger særlig vekt på helsefremmende og forebyggende arbeid, tidlig innsats og økt bruk av digitalisering for å effektivisere og utvikle kommunens tjenester.

Omstillingsarbeidet gjennom Færder 2030 innebærer både effektiviseringstiltak og nye arbeidsformer, omlegging til større og sterkere enheter og fagmiljøer, og reduksjon i tjenestefomfang. Det krever tydelige prioriteringer og tett oppfølging over tid, og ikke minst god innbyggerdialog. Omstillingsarbeidet omhandler en vurdering av administrative organiseringen, men også den politiske organiseringen. Kommunedirektøren mener det er naturlig i denne sammenheng å vurdere antall kommunestyremedlemmer, formannskapsmedlemmer, antall hovedutvalg og oppgavefordelingen mellom disse, antall hovedutvalgsmedlemmer, samt spørsmål om gjennomgående representasjon, ikke lovpålagte råd, antall møter og møtetid med mer.

Denne saken gjelder antall kommunestyre- og formannskapsmedlemmer for valgperioden 2027 - 2031 i Færder kommune.

Faktagrunnlag

L22.06.2018 nr. 83 Lov om fylkeskommuner og kommuner (kommuneloven).

Tidligere Tjøme og Nøtterøy kommuner hadde et ekstraordinært kommunevalg ved Stortingsvalget i 2017, før sammenslåingen av de to kommunene til Færder kommune 1. januar 2018. For å få et bredest mulig grunnlag i den nye kommunen, både ut fra partier og geografisk representasjon, vedtok de to kommunestyrene i tidligere Tjøme og Nøtterøy at kommunestyret i Færder skulle ha 47 medlemmer. Før kommunevalget i 2019 ble antallet kommunestyremedlemmer redusert til 39, som det også er i inneværende valgperiode.

Færder kommune hadde 1. desember 2026 et folketall på 27 743 innbyggere. Etter kommuneloven § 5-5 skal kommunestyret i Færder da ha minst 27 medlemmer (over 10 000 innbyggere men under 50 000 innbyggere), jf. kommuneloven § 5-5 annet ledd, litra c). I henhold til kommuneloven § 5-6 første ledd skal formannskapet ha minst 5 medlemmer.

Alternative løsninger

1. Medlemmer i kommunestyret og formannskapet for valgperioden 2027 - 2031 følger minstekravet i kommunelovens § 5-5 annet ledd, litra c og § 5-6 første ledd, med henholdsvis 27 og 5 medlemmer.
2. Medlemmer i kommunestyret og formannskap for valgperioden 2027 - 2031 endres ikke og blir som i dag, med henholdsvis 39 og 11 medlemmer, jf. kommuneloven § 5-5 annet ledd, litra c) og § 5-6 første ledd.

Vurderinger

I henhold til kommuneloven § 5-5 annet ledd, litra c) skal kommuner med et innbyggertall mellom 10

000 og 50 000, ha minst 27 medlemmer av kommunestyret. Færder kommune er med sitt innbyggertall per 1. kvartal 2026, en kommune omtrent midt i dette intervallet (27 743 innbyggere). Forventet befolkning (i følge SSB) i 2030 vil være 28 197 innbyggere og i 2050 30 043 innbyggere, slik at kommunen i tiden fremover vil ligge i samme "intervall" for antall kommunestyremedlemmer. Fra lovgiver/Stortinget er det fastslått at 27 medlemmer er tilstrekkelig medlemmer for kommuner med opp til 50 000 innbyggere. Færder kommune har et landareal på ca. 100 km².

Argumenter som kan tale mot reduksjon i antall medlemmer;

- svekket lokaldemokrati
- mindre mangfold
- økt arbeidsbyrde på gjenværende medlemmer
- svekket saksbehandling, politikere får mindre tid til å sette seg grundig inn i tunge saker
- større avstand mellom politikere og innbyggere
- konsentrasjon av makt.

Argumenter som kan tale for reduksjon i antall medlemmer;

Økonomi

En reduksjon i antall medlemmer av kommunestyret og formannskap vil medføre kutt i faste og variable møtegodtgjørelser, som;

- møtesalær og tapt arbeidsfortjeneste/frikjøp
- lavere utgifter til kjøp av it-utstyr
- lavere utgifter til kurs/opplæringer for folkevalgte
- lavere serverings- og møterom/overnattingskostnader ved politiske møter, kurs og seminarer

Økonomiavdeling har gjort et overslag på hva en reduksjon til minimum lovkrav kan medfører for Færder kommune og anslått til ca. 2,4 millioner i valgperioden.

Administrative besparelser og tidsbruk

En reduksjon i antall medlemmer av kommunestyret og formannskap vil medføre mindre administrasjon.

- det blir færre forfall til politiske møter som krever administrativ organisering
- det blir færre søknader om permisjoner som krever administrative saksfremlegg og nyvalg
- det blir færre søknader om fratreden på grunn av flytting/opphør av valgbarhet som krever administrative saksfremlegg og nyvalg.

Mer effektive beslutningsprosesser

- kortere debatter, færre innlegg gir mer fokuserte og raskere møter
- raskere avklaringer, mindre gjentakelser fra talerstolen
- høyere effektivitet, forenkler arbeidet med å finne flertall og å fatte vedtak i store saker.

Bedre kvalitet i de politiske debattene

- spissere innlegg, taletiden utnyttes bedre når færre slipper til
- tydeligere skillelinjer, debattene blir mer oversiktlige for innbyggere å følge debattene

Rekruttering og arbeidsmengde

- tydeligere roller, hvert enkelt medlem får mer ansvar og blir mer synlig
- lettere rekruttering

Erfaring fra inneværende periode

Det har i inneværende periode vært utstrakt innmelding av forfall til møtene, med påfølgende behov for innkalling av vararepresentanter. Det medfører også høyere utgifter til godtgjørelser, da faste

medlemmer får en fast godtgjørelse, mens det ved forfall påløper ytterligere godtgjørelser til varamedlemmene.

I inneværende periode har det vært søkt om flere permisjoner og fratreden fra politiske verv enn noen gang tidligere. Det medfører både merarbeid for administrasjonen og forlenget møtetid ved gjennomføring av møtene. I tillegg er det erfart utfordringer ved at enkelte parti har hatt for få navn på listene, slik at det har vært utfordringer med å "fylle på".

Historisk utvikling i antall medlemmer i Færder kommunestyre- eventuell endring i antall medlemmer og utslag i mandatfordeling

Tidligere Tjøme kommune hadde før sammenslåingen 19 medlemmer i kommunestyret og 5 formannskapsmedlemmer, men Nøtterøy kommune hadde 35 kommunestyremedlemmer og 9 formannskapsmedlemmer, med henholdsvis 4 928 og 21 748 innbyggere. I Færder kommunes første periode fra 1. januar 2018 hadde kommunestyret 47 medlemmer og formannskapet 11 medlemmer, på bakgrunn av sammenslåing av de to tidligere kommunene Tjøme og Nøtterøy. Begrunnelsen for det var å påse at alle deler, geografisk og politisk, av de to tidligere kommunene fikk med representanter inn i byggingen av den nye kommunen. Antallet medlemmer i kommunestyret ble senere vedtatt til gjeldene 39.

Dersom antallet representanter i Færder kommunestyret reduseres fra dagens 39 til 27 medlemmer, vil partifordelingen basert på valgresultatet fra [NRK Valgresultat 2023](#) bli forholdsmessig krympet.

En beregning ved hjelp av [Sainte-Laguës metode](#) viser at reduksjonen på 8 mandater i all hovedsak vil tas fra de største partiene, mens småpartiene beholder sine enslige mandater på grunn av sperregrensen/førstedivisoren.

Ny mandatfordeling ved 27 medlemmer

Parti	39 mandater	27 mandater	Endring
Høyre	12	8	-4
Arbeiderpartiet	12	8	-4
Fremskrittspartiet	4	3	-1
Felleslista Rødt/SV	4	3	-1
Miljøpartiet De Grønne	2	2	0
Industri- og Næringspartiet	2	1	-1
Venstre	1	1	0
Senterpartiet	1	1	0
Kristelig Folkeparti	1	0	-1
Sum	39	27	-12

Alternativ mandatfordeling ved 31 medlemmer

Parti	Mandater i dag (39)	Nye mandater (31)	Endring
Høyre (H)	12	9	-3
Arbeiderpartiet (Ap)	12	9	-3

Felleslista (Rødt/SV)	4	3	-1
Fremskrittspartiet (FrP)	4	3	-1
Miljøpartiet De Grønne (MDG)	2	2	0
Industri- og Næringspartiet (INP)	2	2	0
Venstre (V)	1	1	0
Senterpartiet (Sp)	1	1	0
Kristelig Folkeparti (KrF)	1	1	0
Totalt	39	31	-8

Politiske konsekvenser av reduksjonen

- De store taper mest: Høyre og Arbeiderpartiet mister 3 mandater hver. De mister dermed noe av den dominerende tyngden de har i dagens kommunestyresal.
- Partier som Venstre, Senterpartiet og KrF vil beholde sin ene representant. Dette skyldes at deres stemmetall er sterke nok til å kapre det første mandatet tidlig i fordelingen, men reduksjonen slår ikke hardt nok ut til å vippe dem ut.
- Maktbalansen består: Relasjonen mellom blokkene forblir relativt stabil, men det kreves tettere samarbeid innad i koalisjonene ettersom marginene blir mindre.

Andre kommuner

Sammenlignbare kommuner per i dag;

- Holmestrand har i inneværende periode henholdsvis 35 og 9 medlemmer i kommunestyret og formannskap (27 000 innbyggere og 411,82 km² landareal).
- Horten har i inneværende periode henholdsvis 41 og 9 medlemmer i kommunestyret og formannskap (28 039 innbyggere og 69 km² landareal).
- Grimstad har i inneværende periode henholdsvis 35 og 9 medlemmer i kommunestyret og formannskap (26 000 innbyggere og 272,4 km² landareal).
- Alta har i inneværende periode henholdsvis 35 og 9 medlemmer i kommunestyret og formannskap (22 074 innbyggere og 3 651 km² landareal).

Kommunedirektøren er videre kjent med at flere kommuner har igangsatt arbeid med saker om å redusere antall representanter i kommunestyre, formannskap og øvrige folkevalgte organer, ut fra de hensyn som er nevnt ovenfor som taler for reduksjon i antall medlemmer. Asker kommune har eksempelvis vedtatt å redusere medlemmer av kommunestyret fra 55 til 47, og påregner at det vil medføre en ren økonomisk besparelse på 4 millioner kroner.

Økonomiseksjonen i Færder kommune har som nevnt gjort et overslag på hva en reduksjon til *minimum* lovkrav kan medfører for Færder kommune, anslått til en besparelse på ca. 2,4 millioner i valgperioden.

Særlig om antall formannskapsmedlemmer;

Kommuneloven § 5-6 første ledd fastslår at kommunestyret selv velger formannskap med minimum 5 medlemmer, dette gjelder alle landets kommuner *uavhengig* av størrelse. Dette gir kommunene et betydelig handlingsrom når det gjelder formannskapets rolle i forvaltningen. Dette åpner mulighet til å benytte dette organet som utøvende ledende organer i langt større utstrekning enn etter den eldre lovgivning. Det er dermed opp til den enkelte kommune om den vil benytte seg av denne muligheten, eller å la formannskap fortsatt fungere som henholdsvis et lite kommunestyre, med den mulige konsekvens at kommunestyret mister mye av sin betydning som politisk arena, noe som vil ha betydning for balansen mellom økonomisk og effektiv saksbehandling og lokaldemokrati.

Kommunedirektøren mener formannskapetets rolle slik den har vært i Færder kommune frem til nå, bør videreføres, men at antall medlemmer anbefales redusert til 9. Kommunedirektøren kan ikke se at det vil svekke formannskapetets betydning, og mener det heller vil styrke formannskapetets rolle som kommunestyrets arbeidsutvalg og som vedtaksmyndighet i saker delegert fra kommunestyret selv.

Konklusjon

Ut fra kommuneloven bestemmelser, faktiske opplysninger og vurderinger som gitt ovenfor, anbefaler kommunedirektøren at antall medlemmer av kommunestyret og formannskap fra neste valgperiode, settes til henholdsvis 27 og 9.

Fremdrift

Organisasjonsutvalget innstiller til formannskap, som innstiller til kommunestyret, kommunestyret fatter endelig vedtak, jf. kommuneloven § 5-5 fjerde ledd. Endelig vedtak må fattes av kommunestyret innen utgangen av desember 2026, for at endring skal være gyldig for valgperioden 2027 - 2031.